

TIETOTEKNIIKAN HISTORIAN TUTKIMUKSEN PÄIVÄT RANSKALAISEEN MALLIIN

SIXIÈME COLLOQUE INTERNATIONAL

HISTOIRE DE L'INFORMATIQUE ET DES RÉSEAUX -KONFERENSSI GRENOBLESSA RANSKASSA 25.–27.11.2002

Petri Saarikoski

Ranskalaiset tietotekniikan historiantutkijat tuntuvat olevan omaperäistä ja vähän omis- sa piireissään pysyvää porukkaa. Kieli- ja kulttuurimuurit lienevät haitanneet yhteisten kokemusten ja tietojen vaihtoa. Vaitkusvaltaisimmat informaatioteknologian historiaa vaalivista ranskalaisista järjestöistä ovat Pariisissa päämajaansa pitävä AHTTI (Association Histoire des Télécommunications et des Techniques de l'information) sekä Grenoblessa toimiva ACONIT (Association pour un Conservatoire de l'Informatique et de la Télématique). Järjestöt organisoivat tänä vuonna kuudennen tietotekniikan ja tietoverkkojen historiaan perehtyneen kansainvälisen konferenssin. Tapah- tumapaikkana oli Grenoblen kaupunki Ete- lä-Ranskassa.

RANSKALAISEN TIETOTEOLLISUUDEN JUHLA- KONFERENSSI

Grenoble sijaitsee noin 100 kilometrin päässä Lyonista, Ranskan Alppien kupeessa. Van-

ha, jo roomalaisajalla perustettu kaupunki on tunnettu Chartreuse-likööreistään ja vuo- den 1968 talviolympialaisista, mutta myös elektroniikka- ja tietotekniikkateollisuu- desta. Grenoblesta ja sen ympäristöstä on syystäkin käytetty nimitystä ”Ranskan Pii- laakso”. Konferenssi oli osa tilaisuuksia, jot- ka oli järjestetty juhlistamaan Grenoblen tietotekniikkateollisuuden 50-vuotispäivää.

Konferenssi pidettiin Grenoblen massii- visessa taidemuseossa, joka on yksi eteläisen Ranskan suurimmista. Paikalle oli koottu pieni mutta huolella koostettu Grenoblen tietotekniikan historiaa valottava näyttely. Esitteillä oli lähinnä IBM:n ja Bullin van- haan kalustoa (IBM 1130, IBM 836, Gam- ma 3) sekä joitain mikrotietokoneita, joista ehdottomasti kiinnostavin oli vuonna 1973 markkinoille tullut Micral-N.

Konferenssin ranskalaisten edustus oli varsin kattava, mutta mukana oli myös ul- komaalaisia tutkijoita ja muita asiantuntijoi- ta Hollannista, Saksasta, Espanjasta ja Iso- Britanniaasta. Suomea edusti tämän artikke- lin kirjoittaja Turun yliopiston historian lai- tokselta. Hänen lisäksi ei paikalla muita skandinaaveja näkynyt.

Konferenssin yleisen luonteen johdosta suuri osa esitelmistä käsitteli Ranskan tietoteknistymisen eri vaiheita. Ensimmäisen päi- vän aikana kuultiin esimerkiksi Ranskan teknologiapolitiikan eri vaiheisiin ja tietoteknistien systeemien rakentamiseen kes- kittyneitä esitelmiä. Tärkeimmistä esiintyjis- tä mainittakoon ainakin Pierre Mounier- Kuhn Sorbonnen yliopistosta. Mielenkiin- toisimman alustuksen piti kuitenkin britti- läinen Alan Jones, joka esitelmässään *Pioneers on Air* tarkasteli BBC:n 1940- ja 1950-lu- vun tietotekniikkaa käsitelleitä varhaisia popularisoituja ohjelmasarjoja.

Toisena konferenssipäivänä esitykset jat- kuivat suurin piirtein samoilla linjoilla. Yksi

mieleenpainuvimmista oli René Sommerin Logitechin hiiren tuotekehittelyn historia. Sommer näytti konkreettisesti miten ihmisen ja koneen välistä vuorovaikutussuhdetta oli kehitetty 1960-luvulta alkaen. Sommer myös väläytteli mahdollisuutta, että hiiren käytölle ei mahdollisesti löydetä tulevaisuudessa korvaavaa toimintatapaa.

Tietotekniikan ohella myös muuta informaatioteknologiaa käsiteltiin vaihtelevasti. Santiago López tarkasteli Espanjan kansallisen puhelin- ja teleyhtiön Telefonican historiaa. Lópezin esityksessä käytettiin runsaasti aikaa Espanjan omien tietoverkkoratkaisujen esittelyyn, sekä tarkasteltiin myös yhtiön yksityistämistä jonkinlaisena ”menestystarinana”.

Tietoverkkojen historiaa valottavista esitelmistä ehkä informatiivisin oli Kai Jakobsin pitämä alustus X.400 -sähköpostistandardin epäonnistumisen syistä. Aikoinaan varsin mittavin panostuksin aikaan saatu standardi oli 1980-lukulainen yritys helpottaa sähköpostin siirtoa eri tietoverkoista toiseen. Viimeistään Internetin tulon myötä X.400 vaipui historian hämäriin, mutta Jakobsin tulkinnan mukaan standardi oli osoittautunut elinkelvottomaksi jo kauan ennen sitä.

Viimeisen päivän aiheina oli erityisesti tietotekniikan markkinoiden kehityshistoria. André Le Garff ja Roger Pertuiset perhdyttivät yleisöä lähinnä Ranskan markkinoiden kehitysvaiheisiin 1960-luvulta 1990-luvulle. Suomalainen esitelmänpitäjämme puolestaan loi lyhyen katsauksen Suomen kotimikroilun historiaan. Vastaanotosta päätellen paikalla olleet olivat aidon kiinnostuneita useimmille varsin eksoottisesta aiheesta. Jälkikeskusteluissa Nokia ja Linus Torvalds nousivat keskeisesti esiin, mutta tuntuipa ranskalaisia kiinnostavan myös Telmac-mikrotietokone ja suomalaisten atkerhojen vaiheet.

EUROOPAN TIETOTEKNIKKAMUSEOT HANKINTALISTALLE

Konferenssin aikana museohankkeet nousivat keskustelujen polttopisteeseen. Suomessa tekniikan alan museoprojektit tuntuvat olevan kovassa vastatuulella. Vaikeuksia on ollut myös Ranskassa. Keskiviikkoiltana oli vuorossa vierailu Grenoblen hämyisellä laita-kaupungille sijainneeseen varastoon, johon ACONIT oli kerännyt vuodesta 1985 saakka kaikenikäisiä tietokoneita. Koneet olivat tyyppilliseen tapaan peräisin korkeakouluista, yrityksistä ja yksityisten ihmisten kokoelmista. Arvokkaiden keräilyharvinaisuuksien lopullisesta sijoituspaikasta ei ollut mitään varmaa tietoa.

Konferenssin päättäneessä paneelikeskustelussa suuntauduttiin jo sitten tulevaisuuteen. Kaikkein kunnianhimoisempia harkinnan alle jääneitä hankkeita oli EU:lle osoitettu anomus Euroopan tietokone-museon perustamisesta. Suomalaisten kannalta mielenkiintoista on, että anomuksen puolesta puhujaksi kaavailtiin Erkki Liikasta, joka oli tietojen mukaan ollut muutenkin yhteistyössä Ranskan alan järjestöjen kanssa.

Konferenssia luonnehdittiin pääasiassa onnistuneeksi ja esitelmien tasoa pidettiin laadukkaana. Tätä vahvisti edelleen myös varsin paksu konferenssijulkaisu. Kolme päivää tarjosivat hyvää tietoa ja kokemusta ranskalaisen alan kentän toiminnasta. Seuraava ACONIT/AHTTI-konferenssi järjestetään todennäköisesti vasta parin vuoden kuluttua.

Lisätietoa:

AHTTI <http://www.get-telecom.fr/ahtti/>

ACONIT <http://www.aconit.org/>

Konferenssin viralliset sivut <http://www.aconit.org/colloque2002/>